

PUOLISON KUOLEMA

AHERN, Cecelia

P.S. Rakastan sinua, 2011

Cecilia Ahernin esikoisromaani. Holly ja Gerry ovat aikoneet olla yhdessä elämänsä loppuun asti, mutta kohtalo päättää toisin. Gerry kuolee yllättäen vain vähän alle kolmekymmentävuotiaana, ja Holly vaipuu surun syövereihin.

AHO, Sulo

Surun puhuteltavana: omakohtaisia kokemuksia surusta, 1995

Jokainen suree omalla tavallaan, sillä suru on subjektiivista. Samaa poisotettua läheistä surraan eri tavoin. Mutta surussa on myös jotain samaa, siksi usein kaipaamme vertaistukea. Aho pohtii surun kohtaamista, murhetta ja toivoa omakohtaisten kokemusten

BLOMQVIST, Anni

Meri yksin ystäväni, Gummerus 1977

Blomqvist kertoo nuoruudestaan saaristossa, rakastumisesta ja kalastajan raskaasta työstä. Saaristolaisnaisen elämään liittyy paljon raskasta työtä, odottelua ja toivomista, että miehet pääsevät ehjänä takaisin kotiin. Pahin kuitenkin tapahtuu, kun meri vie mukanaan kirjoittajan miehen ja toisen pojista.

CARSWELL, Jonathan & WRIGHT, Joanna

En tahdo kosta – Susanne Gesken tarina, Uusi Tie 2009

Carswell ja Wright kertovat Susanne Gesken haastatteluun perustuen hänen miehensä kuolemasta ja Susannen omasta surutyöstä. Aviomies Tilmann ja hänen kaksi ystäväänsä surmattiin vuonna 2007 Kaakkois-Turkissa. Kirja on kertomus ystävydestä, rakkaudesta, uskosta, surutyöstä ja anteeksiannosta.

CLEAVE, Chris

Poikani ääni, 2012

Isä ja pieni poika kuolevat jalkapallostadioniin tehdyssä terrori-iskussa. Pojan kädessä ollut pieni kangaspupu löytyy kaiken tuhon ja hävityksen keskeltä. Kirja alkaa surun murtaman äidin kirjeellä Osama bin Ladenille. Kirja on kertomus äidin surusta, kaaoksesta ja luokkaerojen murtumisesta tuhansia koskettavan tragedian keskellä.

CONROY, Pat

Aaltojen soitto, 1996

Amerikkalainen Jack McCall pakenee kipeitä muistojaan vaimonsa itsemurhan jälkeen Italiaan. Siellä hän yrittää aloittaa elämänsä uudelleen tyttärensä kanssa. Hänen on kuitenkin palattava takaisin kotimaahansa tapaamaan kuolemansairasta äitiään. Kotiinsa Etelä-Carolinaan palattuaan, hän ryhtyy auttamaan lapsuuden ystäviään kadonneen toverin löytämisessä. Hänen täytyy myös kohdata tuskalliset muistot kuolleesta vaimostaan. Aaltojen soitto kertoo surusta ja menetyksen tuskasta, parantumattomista haavoista ja uuden onnen löytämisestä.

DIDION, Joan

Maagisen ajattelun aika, Like 2007

Joan on vasta miehensä kanssa ollut sairaalassa katsomassa koomassa olevaa tytärtään, ja he ovat istuutumassa ruokapöytään, mutta mies saa äkillisen massiivisen sydänkohtauksen ja

kuolee. Kirja on kirjoitettu surun vallassa, yhdeksän kuukautta tapahtuman jälkeen. Joan Didion pukee sanoiksi ne tunteet, joita läheisen ihmisen äkillinen menettäminen aiheuttaa.

DIECKMANN, Maijaliisa

Kun toinen on poissa: yksin jääneen selviytymisen keinot, Mediapinta 2013

Kirja sisältää eri henkilöiden kokemuksia elämänkumppanin menettämisestä. Dieckmann on halunnut painottaa heille esittämässään kysymyksissä sitä, miten he ovat selviytyneet kokemuksesta. Heidän jakamistaan tarinoista voi löytää lohtua ja voimaa oman surun käsittelemiseen. Dieckmann on laittanut kirjan alkuun haastattelukysymykset, joihin tässä kirjassa kokemuksistaan kertovat henkilöt ovat vastanneet. Hän antaa myös lukijoille mahdollisuuden vastata kysymyksiin ja kertoa menetyksestään hänelle.

DILLON, Lucy

Uuden onnen jäljillä, 2013

Julietin miehen kuolemasta on kulunut kahdeksan kuukautta. Nykyään Julietista tuntuu, että hän on vain taakka ystävilleen, eikä kukaan ymmärrä hänen suruaan. Kun hän saa tehtäväkseen kävelyttää äitinsä koiraa Cocoa, alkaa myös hiljalleen toipuminen. Koiran kautta hän tutustuu paremmin naapureihin ja elämä alkaa taas näyttää valoisammalta. Vaikka kirjassa käsitellään vaikeaa aihetta, kepeyttä ja huumoriakin löytyy.

EHNQVIST, Johanna

Isää ei enää ole, 2007

Koskettava selviytymistarina elämän romahtamisesta uuden alkuun, kun puoliso ja isä sairastuu vakavasti ja menehtyy muutamassa kuukaudessa.

EKOLA, Hanna

Leskenlehti, Aurinko Kustannus 2014

Ekola käy läpi omaa suruaan puolison kuoleman jälkeen. Elämä jatkuu, mutta kovin toisenlaisena kuin ennen. Hän puhuu ihmisten vaikeudesta ymmärtää surevaa, ikävää, muistoista ja yksinäisyydestä. Ilonkin voi löytää uudestaan, mutta rakas puoliso on aina muistoissa mukana. Hän on pukeut ajatuksiinsa myös puhutteleviksi runoiksi.

ELÄKELIITTO, KIRJAPAJA, MUSEOVIRASTO

Yhtäkkiä yksin. Leskeksi jääneet kertovat, 1995

ERÄPUU, Tiina

Susiakan surukirja, 2017

Läheisen sairastuminen mullistaa hetkessä koko elämän. Susiakan surukirjan tavoitteena on tehdä vaikeasti lähestyttäviä kokemuksia näkyväksi sanoin ja kuvin. Teksti on syöpäpotilaan sairaskertomus vierelläkulkijan näkökulmasta sisältäen myös potilaan kokemuksia omin sanoin sekä pohdintaa puolison kuoleman jälkeiseltä ajalta. Teksti etenee päiväkirjanomaisesti. Tunneskaala on laaja syvästä tuskasta tai hämmennyksestä arjen hupaisiin pikku havaintoihin. Aleksis Kiven sanoin "Sininen on rakkauden karva." Kirjan grafiikan menetelmillä toteutettu kuvitus tuo oman lisänsä teemojen käsittelyyn. Siinä kuva-aiheet toistuvat ja muuntuvat kuten tarinassa tilanteet. Susiakan surukirja on suunnattu vertaistueksi sekä ihmisille joita aihe ei ole vielä kohdannut. Kirjan kanssa voi vaihtaa ajatuksia ja se kulkee helposti mukana. Siihen voi myös aina palata. Kertomus on puheenvuoro keskusteluun jokaisen oikeudesta inhimilliseen saattohoitoon ja arvokkaaseen kuolemaan.

HALLANORO, Heikki

Viivalla, 2012

Todenmakuinen kertomus löytämisestä ja menettämisestä. Kirjan sanoma on alleviivaus siitä, että elämä on lopultakin sitä, mitä meille tapahtuu, kun teemme muita suunnitelmia. Se, mitä oli äsken, on poissa eikä menetystä pysty paikkaamaan. On vain kestettävä. Vaikka sieluun jää kolo, uusi aamu koittaa. Valo on erilaista, mutta aurinko paistaa yhä. Kaikki kokemukset, niin kevyet kuin rankatkin, ovat osa minuutta.

HOKKANEN Erkki

Surun kanssa sinuiksi, 2015 (leskeys)

Tämä kirja on syntynyt surun keskellä ja sen puristamana. Tässä kirjassa käydään läpi surun, ikävän ja kaipauksen vuorottelua arjessa. "Kirja on henkilökohtainen. Se kuvaa niitä tunteita ja sitä arkea, jonka puoliso kokee saatuaan kuulla rakkaimpansa vakavasta sairastumisesta, elämästä sairauden kanssa, toiminnasta omaishoitajana ja sopeutumisesta leskeyteen. Kirja kuvaa niitä tuntemuksia, joita kohdataan kotisaattohoidossa puolison rinnalla ja vielä kuoleman jälkeen, kirjoittaja kertoo.

HÄNNINEN, Juha

Eutanasia: hyvä kuolema, 2012

Yliääkäri Juha Hännisen kannanotto ajankohtaiseen keskusteluun saattohoidosta, potilaan nukuttamisesta sietämättömien kärsimysten lievittämiseksi sekä eutanasiasta eli armokuolemasta.

IKONEN, Hanna

Pieni pala taivasta, 2017

SuomiLOVE ohjelmasta tuttu Hanna Ikonen taustoittaa koukuttavalla tavalla ja elävästi ohjelman tallennukseen johtaneita traagisia elämäntapahtumiaan. Kirja on äidin ja pojan selviytymistarina aviomiehen ja isän äkillisestä menetyksestä.

KALMANLEHTO, Margit

Pieni kirja surusta ja rakkaudesta, 2002

Jos ei ole rakastanut syvästi, ei voi myöskään surra syvästi. Todellista rakkautta ei päättä kuolemakaan, vaan rakkaus jatkuu rajan tuolle puolen. Rakkaus myös antaa voimaa kantaa surua. Pieni kirja surusta ja rakkaudesta on hiljentävä lukukokemus. Se vie keskelle ikävän, kiitollisuuden ja rakkauden syviä tunteita. Margit Kalmanlehto kirjoitti kirjansa miehensä, tunnetun ja pidetyn papin Juhani Kalmanlehdon muistoksi. Puoliso katselee teoksessaan taaksepäin, muistelee yhteisiä teitä ja polkuja. Hän kertoo myös omista keinoistaan kantaa surua: ystävät, muistot, luonnon kiertokulku ovat olleet suuria lääkitsijöitä. (Lähde: kirjasmampo.fi)

KOSKENNIEMI, Lauri

Et ole yksin, 1993 (leski)

Teos sisältää lyhyitä tekstejä, jotka saavat syvyytensä omakohtaisista kokemuksista. Kirjan hartaustekstit ovat syntyneet vähitellen kirjoittajan vaimon muiston äärellä. Siksi ne ovat erityisen koskettavia ja lohduttavia, ne jakavat yhteistä kokemusta. Suru on läsnä kaikkien elämässä, mutta jakamalla surun koemme pääsevämme lähemmäs toista ihmistä. Kirja on lohduttava lahja lähimmäiselle, joka on surun sylissä. (Lähde: adlibris.com/fi/)

LAAKSO, Seppo

Kitara soi niin hiljaa – miehet puhuvat surustaan, 2007

Kirjaan on koottu eri-ikäisten ja eri elämäntilanteissa olevien miesten surukokemuksia. Kokemuksistaan kertovat muun muassa eri-ikäiset leskeksi jääneet miehet, lapsensa menettänyt isä, itsemurhan tehneen veli ja vanhempansa menettänyt nuori mies. Lisäksi kirjan toimittanut Seppo Laakso kertoo omasta surutyöstään.

Kirjan henkilöt haluavat omilla tarinoillaan auttaa ja rohkaista menetyksen kokeneita ja vertaistukea kaipaavia miehiä selviytymään surussaan.

LAANINEN, Tiina

Jäljellä muisto; elämää puolison menettämisen jälkeen, 2007

Laaninen on haastatellut kymmentä eri-ikäistä ja eri elämäntilanteissa olevaa ihmistä, jotka ovat menettäneet elämänkumppaninsa. He kertovat omasta surutyöstään ja elämästään menetyksen jälkeen. Kirja toimii vertaistukena läheisen menettäneelle ja antaa myös tietoa suruprosessista ja surevan ihmisen kohtaamisesta.

LEHTOLA LAURA

Pelkääjän paikalla, 2015 (leskeys)

Rakkaus ei lopu, kun toinen osapuoli kuolee. Riipaiseva, lämpimän huumorin sävyttämä romaani nuoresta perheenisästä, joka selviää vaimonsa kuolemasta, koska muuta vaihtoehtoa ei ole. Aapon ja Annan avioliitto muuttaa muotoaan, kun Anna sairastuu vakavasti. Leskeksi jäätyään Aapo yrittää jatkaa elämää: huolehtii tyttärestä, hoitaa työnsä ja etsii elämälle uusia merkityksiä. Insinöörin logiikalla tuntuu anteeksiantamattomalta, että toinen on noin vain häipynyt kuvioista. Surusta huolimatta on käytävä parturissa, puettava lapsi päiväkodin valokuvaukseen ja kestettävä netti-treffejä. Lukija tutustuu myös Veeraan, joka osuu Aapon tielle ihan väärällä hetkellä. Vai onko hetki sittenkin juuri oikea?

LEPPÄ, Asta

Sinä et hävinnyt, 2008 (leskeys)

Kirjan kirjoittanut Asta Leppä menetti miehensä moottoripyöräonnettomuudessa vuonna 2005. Kirja kertoo kaunistelematta surutyöstä, kahden läheisriippuvaisen karikkoisesta avioliitosta, erilleen muuttamisesta ja miehen äkkikuolemasta. Menetys koskettaa myös perheen pieniä poikia, jotka jäivät isättömiksi.

LEWIS, C.S

Muistiinpanoja surun ajalta, 2009

Lewisin puoliso Helen Joy Davidman kuoli syöpään vuonna 1960 heidän oltuaan avioliitossa vain muutaman vuoden. Lewis pohtii omaa suruaan tunteiden ja älyn tasolla, mistä kapinointikaan ei ole kaukana.

LINDQVIST, Martti

Näkymättömän paino, 1997

Kirjoittajan Hannele-vaimon äkillisestä kuolemasta on nyt kulunut yli kolme vuotta. Lindqvist kertoo muuttuneesta elämästään nyt, kun suru on muovautunut sen osaksi. Hän kirjoittaa surusta, kaipuusta, sisäisestä matkasta, etsimisestä ja elämänskysymyksistä.

LINDQVIST, Martti

Surun tie, 1999

Martti Lindqvist puhuu kirjassaan surijalle. Hän on itse kokenut vanhempiensa kuoleman, läheisten ihmisten sairastumisen ja poismenon ja vaimon äkkikuoleman. Hän ei anna kirjassaan yksityiskohtaisia neuvoja tai kerro mitä pitää tehdä. Hän vain puhuu surusta, kertoo kokemuksistaan ja myös muiden surukokemuksista. Pohdinnan kautta hän johdattelee surijan omalle surun tielleen, jota pitkin on kuljettava.

LINDQVIST, Martti

Kuolemaa väkevämpi, 2002

Lindqvist kertoo kirjassaan vaimonsa Hannelen äkillisestä kuolemasta. Päiväkirjamerkintöjen ja ensimmäisen seurusteluvuoden aikana vaihdettujen kirjeiden kautta hän pohtii rakkautta, kuolemaa ja surua. Tarkoitus oli elää yhdessä vanhaksi, mutta kohtalo päätti toisin.

LUNDAN, Tina

Ensimmäinen kesä, 2008 (leskeys)

Leskeksi ja 12-vuotiaan Ulla-tyttärensä yksinhuoltajaksi jäänyt Sanna jatkaa surun amputoimaa elämäänsä siitä, mihin se miehen yllättävän kuoleman jälkeen pysähtyi. Ensimmäinen kesä on sentimentaalisuutta karttava romaani äidin ja tyttären ponnistelusta kohti toiveikkaampaa tulevaisuutta; todentuntuinen tarina toipumisesta, ystävydestä, onnenetsinnästä ja pettymyksistä. (Lähde: adlibris.com/fi/)

MÄHÖNEN, Mervi

Rakkaus ei koskaan häviä, 2007

37-vuotiaan kolmen lapsen äidin Minnan mies kuolee yllättäen dramaattisissa olosuhteissa. Vuoden ajan Minna on pyrkinyt surun keskellä saamaan elämäänsä takaisin järjestykseen. Isän kuolema vaikuttaa myös lasten elämään: 7-vuotias Anni, 13-vuotias Pauli ja 16-vuotias Juulia jokainen surevat omalla yksilöllisellä tavallaan.

MÄNTYMIES, L

Suru, ankara ilo, 1999

Kirja on kaunokirjallinen teos, joka kuvaa rakastetun kuolemaa ja surun kahta vuotta. Kirjan poikkeuksellisen voimakas tunnelma koskettaa lukijaa ja nostattaa tuntemuksia paitsi ikävästä ja kaipuusta, myös elämän kauneudesta ja olemassaolon mysteereistä. Läheisensä menettäneelle lukukokemuksella voi olla suorastaan parantava vaikutus.

NOJONEN, Uolevi

Niin kauan kuin on elämää, 2003

Kirjailija Uolevi Nojosen vaimo Marjatta kuolee äkillisesti maaliskuussa 2001. Kaksi kuukautta aiemmin he ovat menettäneet tyttärensä Sarin. Neljänkymmenen vuoden yhteiselön jälkeen Nojonen on yksin, neliraajahalvaantuneena invalidina. Nojosen hoidosta vastanneen omaishoitaja Marjatan tilalle pestataan neljän avustajan tiimi. Liikuntakyvyttömän elämää sanelee välttämättömyyksien ja tarkkojen aikataulujen rutiini. Arkisista seikoista kirjoittaminen aloittaa Nojosen surutyön. Kesällä hän kykenee jo muistelemaan vaimoaan. Ensin puhuttelut ovat sinä-muodossa, mutta joulukuun mennessä Marjattasta aletaan puhua Marjattana. Pian kirjailija alkaa hapuilla fiktion suuntaan. Huomiota herättää balladinomainen tarina karhusta ja naarassudesta.

PEART, Neil

Ghost Rider – Taipaleita toipumisen tiellä, Paasilinna 2012

Rushin rumpali Neil Peart kertoo surustaan menetettyään ensin tyttärensä auto-onnettomuudessa ja vähän ajan kuluttua siitä myös vaimonsa. Hän hyppäsi moottoripyörän selkään ja matkasi yhteensä 88 000 kilometriä pitkin Kanadaa, Yhdysvaltoja ja Etelä-Amerikkaa, vailla varsinaista päämäärää. Matkallaan hän kirjoitti päiväkirjaa. Vuoden mittaiselle matkalle sisältyy paljon tunteita, edistysaskeleita ja takaiskuja. Matkallaan hän onnistui löytämään uudelleen elämänilonsa ja merkityksen elämälleen.

PYSTYNEN, Tiina

Leskikuningattaren muistelmat: kertomuksia kuolemanjälkeisestä elämästä, 2008

Leskikuningattaren muistelmissa Tiina Pystynen heittäytyy täysillä. Miehen kuoleman synnyttämät tunteet puskevat kirjassa esiin rujan kauniina kuvina ja teksteinä, joissa ei piilotella leskeksi jääneen naisen riennaavimpiakaan ajatuksia, tekoja ja tuntemuksia. Leski on yksin, vaikka elääkin kahden lapsensa kanssa. Kun ei ole miestä, on itse vastattava kaikesta. Arki on kamppailua ja surutyötä, jossa "touhuaminen estää lesken sydämen särkyvän". Elämä on silti nyt, ja olemassaolo on kohdattava joka päivä. Leskikuningattaren

muistelmat on omaääninen aikuisten kuvakirja, joka yhdistää karuuden ja hellyyden tavalla, joka tuottaa lukijalle puhdasta iloa.

SCHLEGEL-HOLZMANN, Uta

Ei yhteistä iltaa: siviilisäätty: leski, 1993

Uta Schlegel-Holzmann oli 48-vuotias, kun hänen miehensä kuoli. Kirjassa hän käsittelee vaikeaa aikaa kuoleman jälkeen, ystävien ja tuttavien avuttomia reaktioita sekä syvää, kivuliasta yksinäisyyttä. Vähitellen hän oppii hyväksymään miehensä kuoleman ja omaksuu jälleen itsenäisen ja optimistisen suhtautumisen elämään. Kirja on apu kaikille, jotka ovat kokeneet vaikean menetyksen ja haluavat jälleen löytää tien takaisin elämään.

SUOMEN NUORET LESKET RY

Leskiopas-opas nuorena leskeytyneelle, 2010

TROPPER, Jonathan

Kuinka lähestyä leskimiestä, 2009

Sarkastinen mutta samalla viisas ja liikuttava kertomus paitsi läheisen menetyksestä, myös kolmekymppisen miehen tunnoista puun takaa tulevissa tilanteissa. (Lähde: karisto.fi)

TYLER, Anne

Jää hyvästi, Otava 2013

Aaron menettää vaimonsa tapaturmaisesti omalla kotipihallaan. Kuolemansa jälkeen Dorothy alkaa yllättäen ilmestyä Aaronin elämään, ja Aaron alkaa odottaa näitä tapaamisia ja heidän käymiä keskusteluja. Kirja on kertomus miehen surutyöstä vaimon kuoleman jälkeen.

VUORIA, Pekka

Lesken päiväkirja, 2002

ÅBERG, Christer

Syvänteessä: läheiseni päätti kuolla – kuinka selvisin surussa, 2005

Itsemurha on hätkähdyttävä kokemus perheessä. Kirjoittaja toteaa eläneensä sokkivaiheen menetettyään vaimonsa äkillisesti. Hän tuskin olisi selvinnyt ilman aikuisten lastensa, ymmärtävän ystävän, joskus jopa tuntemattoman lähimmäisen tukea. Tapahtumasta on kulunut nyt seitsemän vuotta. Teoksen pohjana ovat päiväkirjat, joihin suruprosessin aikana kertyi mittava määrä tekstiä. Raskaasta aiheestaan huolimatta teos on valoisa ja rohkaiseva.